

Šetření úvěrových podmínek bank

IV/2023

Úvod

Šetření úvěrových podmínek bank zachycuje názory bank na změnu nabídky a poptávky u úvěrů nefinančních podniků a domácností. Tato informace shrnuje výsledky čtyřicátého šestého kola šetření, tj. pohled bank na vývoj úvěrových podmínek v průběhu třetího čtvrtletí 2023 a jejich očekávání v uvedených oblastech pro čtvrté čtvrtletí 2023. Šetření proběhlo v období od 1. do 15. září 2023. Šetření se zúčastnilo 19 bank, které mají rozhodující podíl na bankovním úvěrovém trhu.¹ Šetření ČNB o vývoji úvěrových podmínek bank je realizováno týmem složeným ze zástupců sekce měnové a sekce finanční stability.

¹ Šetření zahrnovalo 22 otázek, které se týkaly úvěrových standardů bank, podmínek spojených se schvalováním úvěrů a bankami vnímané poptávky po úvěrech včetně příslušných faktorů. Odpovědi na otázky jsou na agregované úrovni v textu a grafech vyjádřeny ve formě čistého procentního podílu. Ten je vypočten jako rozdíl mezi procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvedly zpřísnění standardů/podmínek (či pozorovaly růst poptávky) a procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvolnily standardy/podmínky (či zaznamenaly pokles poptávky). Kladná/záporná hodnota čistého procentního podílu indikuje souhrnné zpřísnění/uvolnění standardů, resp. podmínek či celkový růst/pokles poptávky po úvěrech. Data v excelovských souborech včetně dotazníku, slovníčku pojmů a metodických poznámek jsou dostupná na webových stránkách ČNB:

<https://www.cnb.cz/cs/statistika/setreni-uverovych-podminek-bank/>

I. SHRnutí

Výsledky aktuálního Šetření úvěrových podmínek bank ukazují, že úvěrové standardy se u úvěrů podnikům ve třetím čtvrtletí 2023 nezměnily, u úvěrů na bydlení se uvolnily, zatímco u úvěrů na spotřebu dále zpřísnily. Úvěrové podmínky představující vzájemná ujednání mezi věřitelem a dlužníkem banky ponechaly v souhrnu beze změny. Poptávka po úvěrech se dle vnímání bank zvýšila, avšak s rozdílnou intenzitou v jednotlivých segmentech úvěrového trhu. U podniků je poptávka i přes aktuální zvýšení v důsledku financování jak fúzí a akvizic tak i restrukturalizace podniků a dluhů stále oslabená vlivem zvýšené úrovně úrokových sazeb a umírněné investiční aktivity. Poptávka domácností po úvěrech na bydlení se po déletrvajícím útlumu hypotečního trhu již druhé čtvrtletí v řadě zvýšila, což odráželo očekávání změny trendu vývoje cen rezidenčních nemovitostí, mírné snížení úrokových sazeb z hypoték a deaktivaci úvěrového limitu DSTI. Opětovný růst zaznamenala i vnímaná poptávka po úvěrech na spotřebu. U poměrně malé části bankovního trhu se zvýšilo očekávání ohledně úvěrových ztrát v následujícím roce. Banky ve čtvrtém čtvrtletí 2023 v souhrnu neočekávají výraznější úpravy úvěrových standardů v jednotlivých segmentech, předpokládají však další zvýšení poptávky domácností po úvěrech na bydlení a spotřebu. Nárůst poptávky po úvěrech na bydlení bude v následujícím období ovlivňován především vývojem úrokových sazeb. Poptávka podniků po úvěrech se dle názoru bank v závěru letošního roku sníží.

II. VÝVOJ ÚVĚROVÝCH STANDARDŮ A POPTÁVKY PO ÚVĚRECH

II.1 NEFINANČNÍ PODNIKY

Úvěrové standardy u úvěrů nefinančním podnikům se po loňském zpřísnění ani ve třetím čtvrtletí 2023 nadále výrazněji nezměnily. Standardy zůstaly prakticky nezměněné u úvěrů velkým i menším podnikům a u úvěrů všech splatností a obdobný vývoj banky očekávají i ve čtvrtém čtvrtletí letošního roku. Podmínky při sjednávání úvěrů se v souhrnu rovněž nezměnily. V jejich struktuře se však snížily průměrné úrokové marže představující rozdíl mezi klientskými a referenčními tržními úrokovými sazbami i marže u rizikovějších úvěrů poskytnutých velkým podnikům, zatímco u úvěrů malým a středním podnikům byl vývoj marží opačný (19 % čistého tržního podílu bankovního trhu v obou segmentech trhu). Uvolnily se i podmínky ohledně splatnosti úvěrů (19 % čistého tržního podílu).

Ve třetím čtvrtletí poptávka po úvěrech – navzdory pesimistickým očekáváním bank z předchozího kola šetření – poprvé od konce roku 2021 mezičtvrtletně vzrostla, a to u 11 % čistého tržního podílu bankovního trhu. K tomu přispívalo zejména zvýšené financování jak fúzí a akvizic tak i restrukturalizace podniků a dluhů. Zhruba polovina bankovního trhu nicméně považuje úroveň domácích úrokových sazeb za faktor působící negativně na vývoj poptávky po úvěrech. Banky nadále vnímaly i sníženou potřebu financování fixních investic, avšak podstatně méně plošně než v předchozím období (3 % čistého tržního podílu oproti 48 % ve druhém čtvrtletí). U poměrně malé části trhu poklesla i poptávka po financování provozního kapitálu a zásob (3 % čistého tržního podílu). Pro čtvrté čtvrtletí 2023 banky v souhrnu očekávají pokles poptávky po úvěrech (14 % čistého tržního podílu), a to u velkých podniků a u úvěrů s delší splatností, zatímco u menších podniků a u krátkodobých úvěrů předpokládají její zvýšení. V souhrnu tak poptávka po úvěrech zůstává i přes oživení ve třetím čtvrtletí oslabená.

II.2 DOMÁCNOSTI

U úvěrů domácnostem na bydlení se úvěrové standardy ve třetím čtvrtletí uvolnily. K uvolnění standardů v rozsahu 63 % trhu přispěla deaktivace úvěrového ukazatele DSTI s účinností od 1. července 2023, zvýšená konkurence mezi bankami a pokles nákladů financování bank (38 %, resp. 26 % a 20 % čistého tržního podílu). Úvěrové podmínky se u úvěrů na bydlení v souhrnu nezměnily. V jejich struktuře se však u pětiny bankovního trhu zvýšily průměrné úrokové marže mimo jiné vlivem snížení dlouhodobých tržních úrokových sazeb. U 86 % trhu se uvolnily podmínky při sjednávání konkrétních úvěrových smluv vlivem uvedeného uvolnění makrobezpečnostního úvěrového ukazatele. Část bankovního trhu však uvádí, že ukazatel DSTI je nadále jedním z parametrů ovlivňujících výsledné rozhodnutí o poskytnutí konkrétního úvěru na bydlení.

Poptávka domácností po úvěrech na bydlení se po předchozím propadu již druhé čtvrtletí v řadě zvýšila, a to v souladu s očekáváním bank. Ve třetím čtvrtletí poptávka po úvěrech vzrostla u 76 % čistého tržního podílu bankovního trhu, což byla nejvyšší hodnota zaznamenaná od poloviny roku 2021. Ke zvýšení poptávky přispívalo očekávání růstu cen rezidenčních nemovitostí, mírné snížení úrovně úrokových sazeb z hypoték a zrušení limitu DSTI (24 %, resp. 28 % a 44 % čistého podílu trhu). Na druhou stranu negativně na poptávku po úvěrech nadále působí zhoršená spotřebitelská důvěra

a zvýšené životní náklady domácností (15 %, resp. 20 % čistého tržního podílu trhu). Pro čtvrté čtvrtletí 72 % trhu očekává další zvýšení poptávky po úvěrech na bydlení. Nárůst poptávky bude dle bank v následujícím období ovlivněn především očekáváním domácností ohledně dalšího vývoje úrokových sazeb.

U úvěrů na spotřebu pokračovalo zpřísnění úvěrových standardů (46 % čistého tržního podílu). K tomu přispívalo vnímání zvýšených rizik spojených s úvěruschopností, resp. bonitou klientů, na které část trhu reagovala zpřísněním výpočtu týkajícího se životních nákladů domácností. Úvěrové podmínky se v souhrnu nezměnily. Poptávka po úvěrech na spotřebu rovněž již druhé čtvrtletí v řadě vzrostla (70 % čistého tržního podílu). V uvedeném vývoji se projevovalo zvýšené financování spotřebních výdajů domácností a podpora prodeje úvěrů ze strany některých bank v podmínkách nízké úrovně nezaměstnanosti. Naopak zvýšená úroveň úrokových sazeb poptávku nadále omezovala. Pro čtvrté čtvrtletí banky v tomto segmentu úvěrového trhu očekávají neměnnost úvěrových standardů a další zvýšení poptávky po úvěrech (43 % čistého tržního podílu).

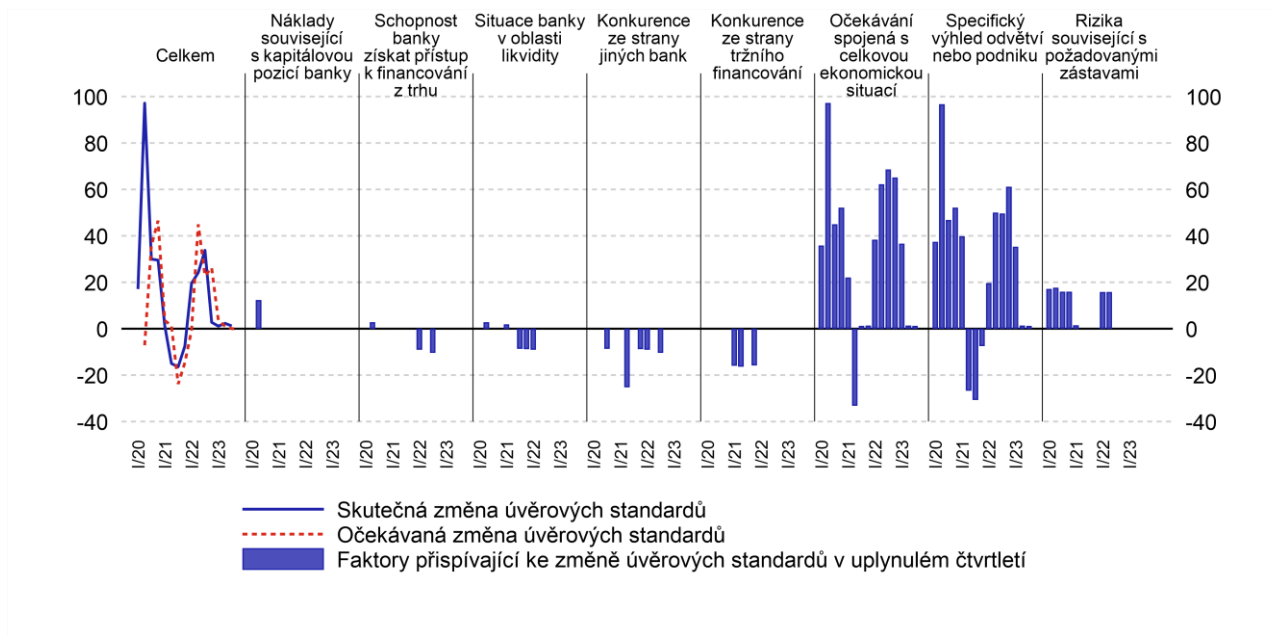
V segmentu **úvěrů živnostníkům** se nastavení úvěrových standardů uvolnilo a poptávka po úvěrech přitom poklesla (38 %, resp. 19 % čistého tržního podílu). Pro čtvrté čtvrtletí banky neočekávají změnu standardů ani poptávky po úvěrech.

Dodatečné otázky týkající se **očekávaných úvěrových ztrát** naznačují, že pouze malá část bankovního trhu očekává u úvěrů podnikům a úvěrů na spotřebu zvýšení míry úvěrových ztrát v následujícím období (tedy s výrazně nižší intenzitou než v roce 2020 při vypuknutí koronavirové pandemie a než v roce 2022). V případě podnikových úvěrů se jedná o 16 % bankovního trhu, u úvěrů na spotřebu 10 % a u úvěrů na bydlení zvýšení úvěrových ztrát není očekáváno.

III. GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ PODMÍNEK NABÍDKY A POPTÁVKY V SEGMENTECH

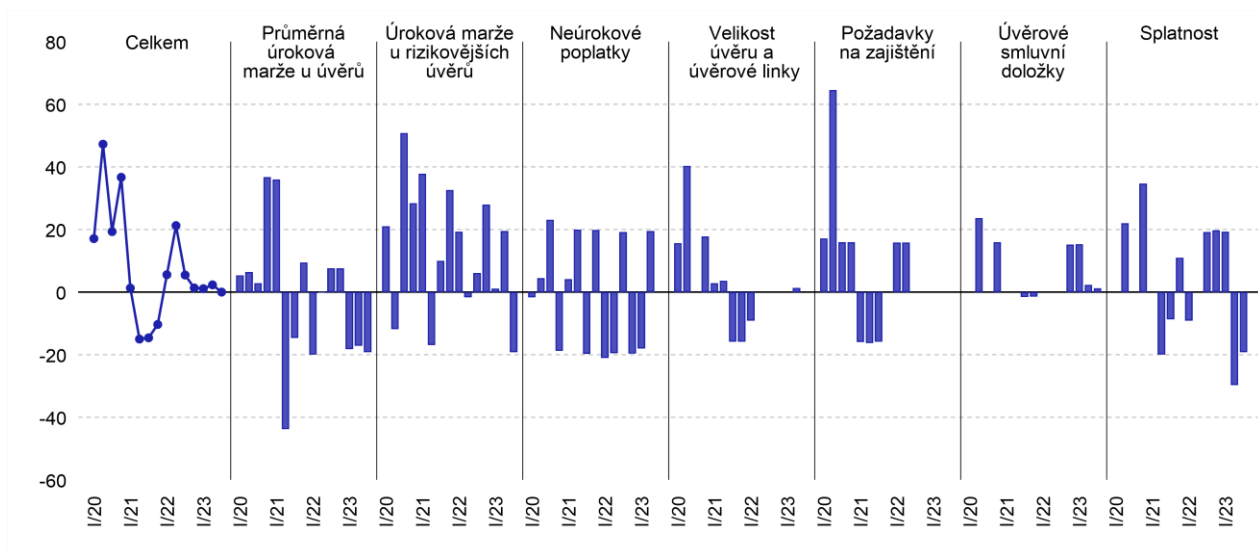
Graf 1 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů nefinančním podnikům (otázky 1, 2 a 6)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

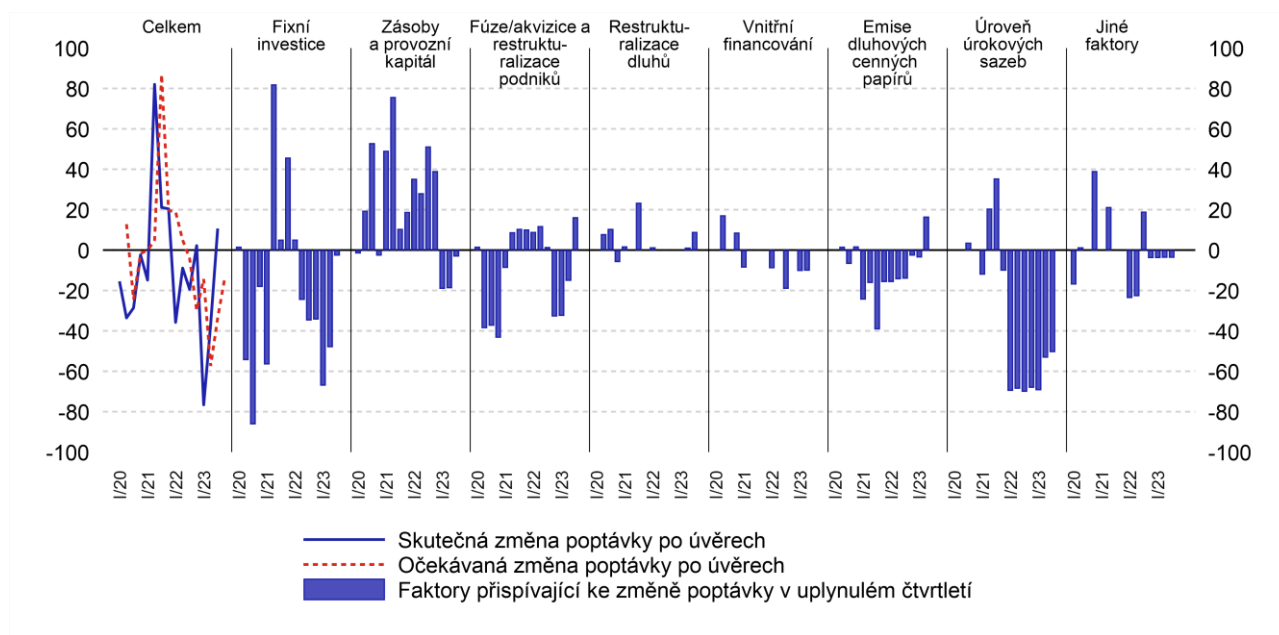
Graf 2 Změny podmínek při schvalování úvěrů nefinančním podnikům (otázka 3)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

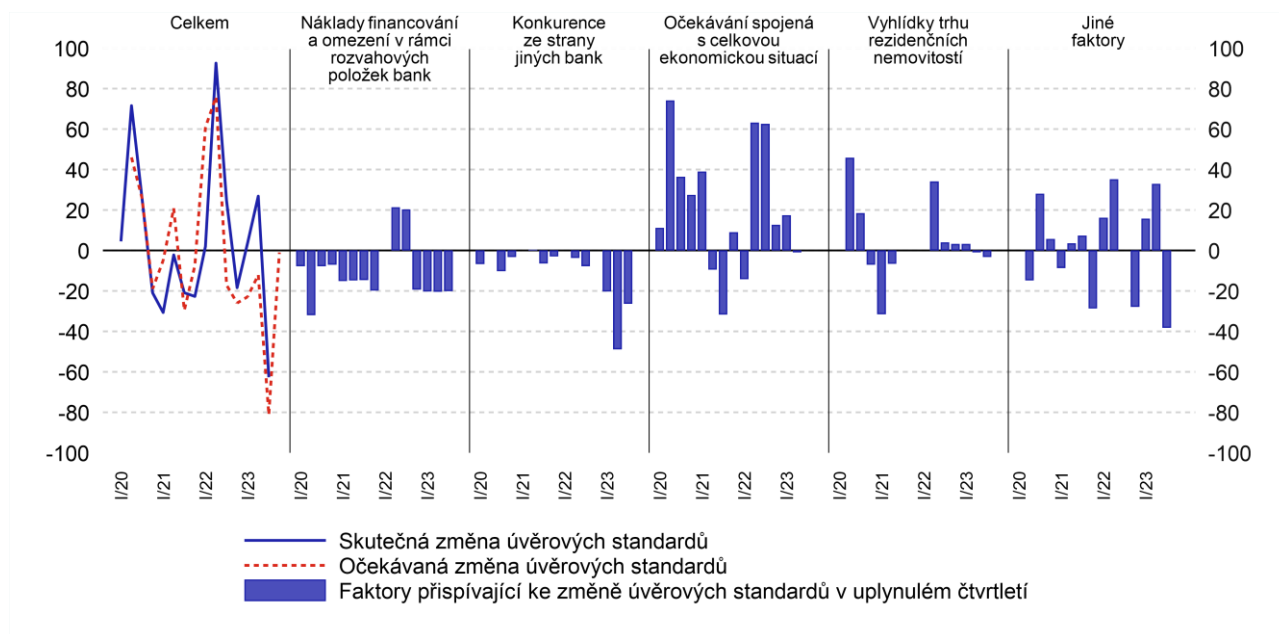
Graf 3 Změny poptávky nefinančních podniků po úvěrech (otázky 4, 5 a 7)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

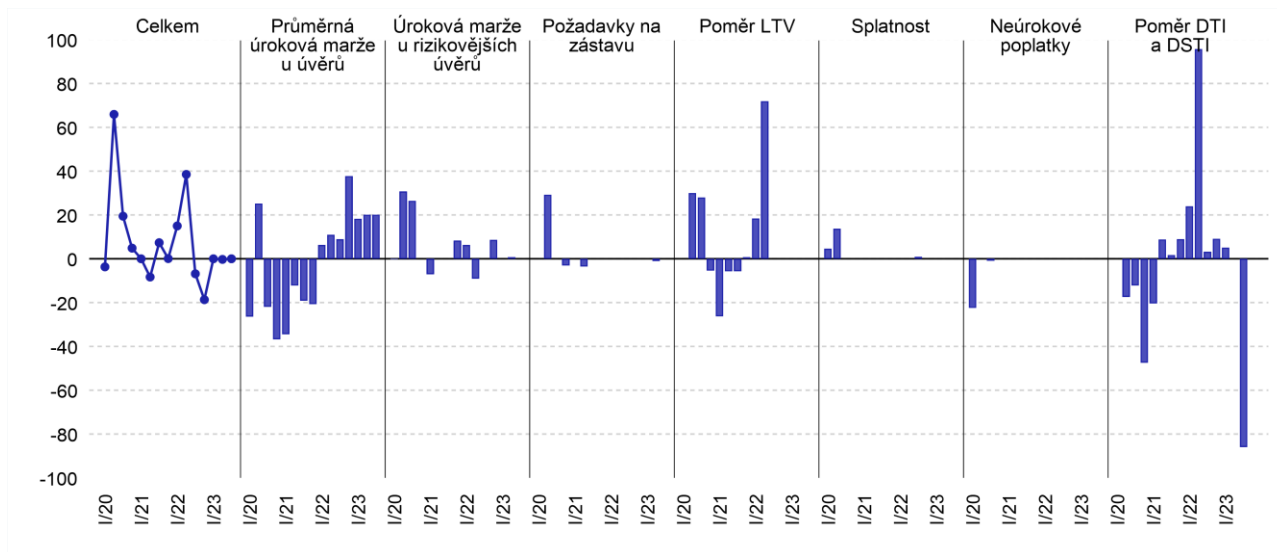
Graf 4 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na bydlení (otázky 8, 9 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

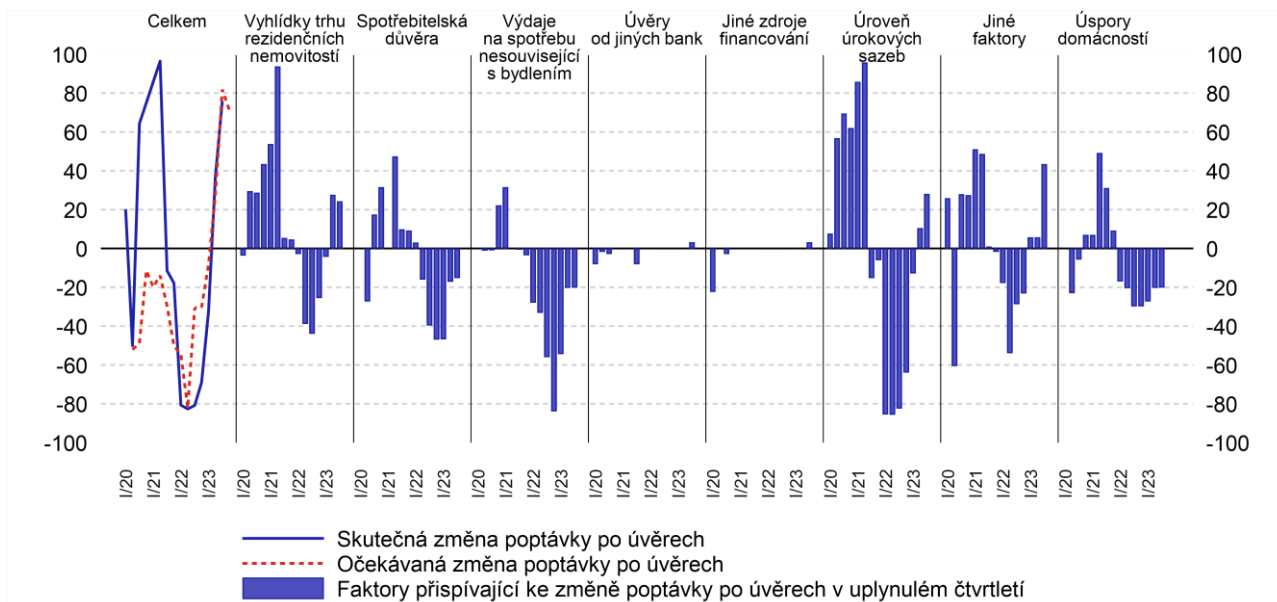
Graf 5 Změny podmínek při schvalování úvěrů na bydlení (otázka 10)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

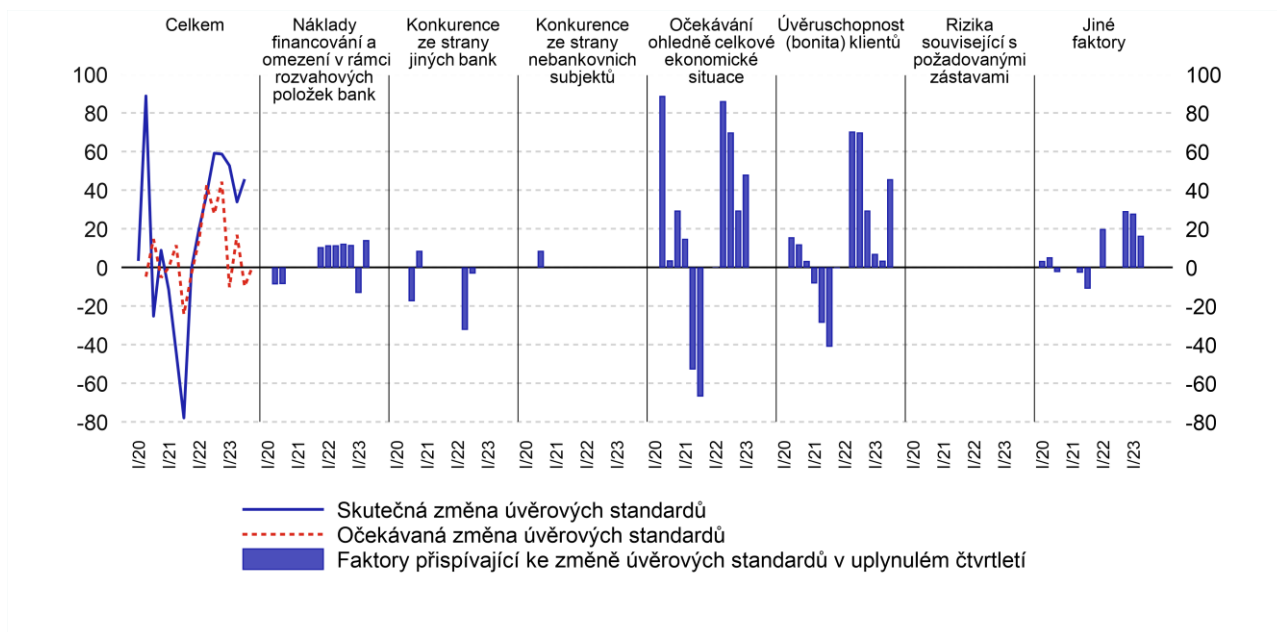
Graf 6 Změny poptávky domácností po úvěrech na bydlení (otázky 13, 14 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

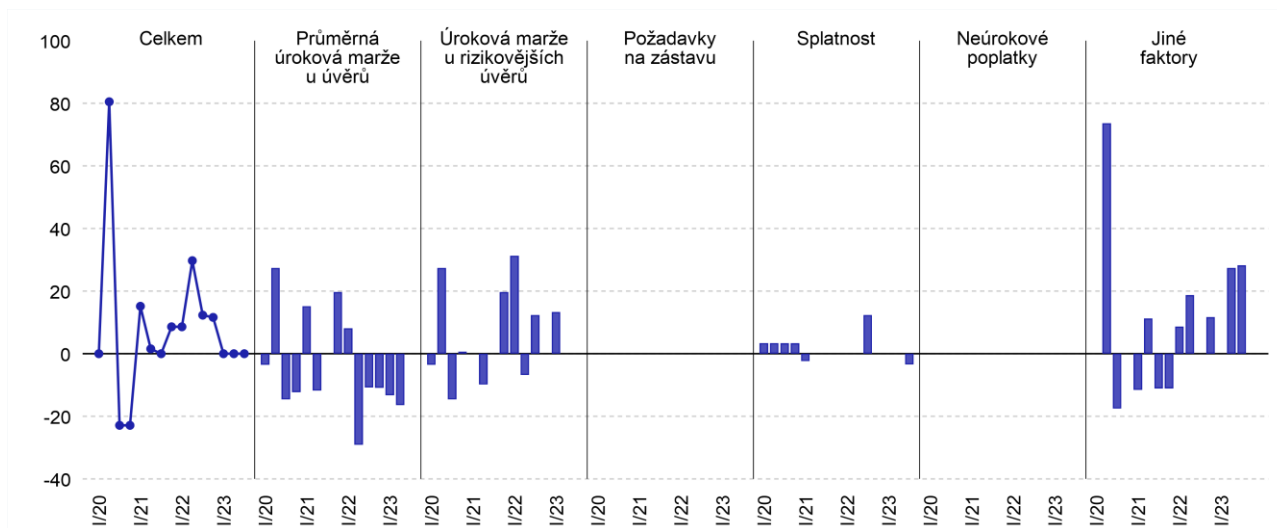
Graf 7 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na spotřebu (otázky 8, 11 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

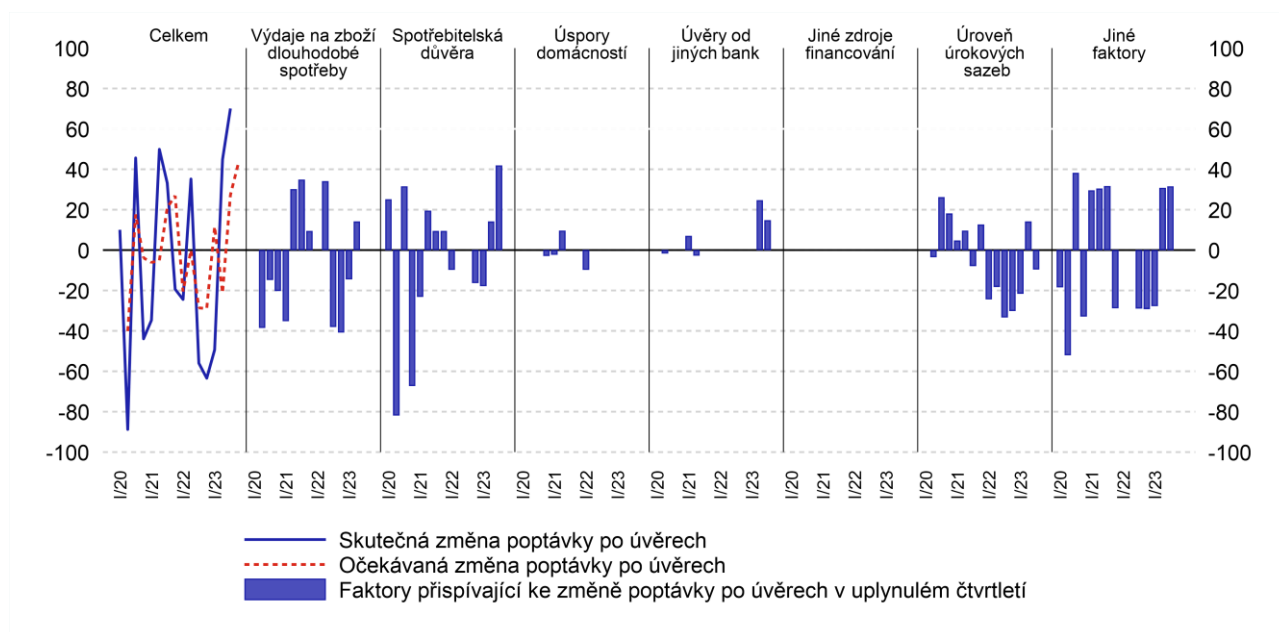
Graf 8 Změny podmínek při schvalování úvěrů na spotřebu (otázka 12)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

Graf 9 Změny poptávky domácností po úvěrech na spotřebu (otázky 13, 15 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz